

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра українознавства, культури та документознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
та навчальної роботи

« 30 » 08 2024 року
Анатолій МАРТИШЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

(назва навчальної дисципліни)

Підготовки	<u>Бакалавр</u> (назва ступеня вищої освіти)
Освітньої програми	<u>Робототехніка та автоматизовані системи керування</u> (назва освітньої програми)
Спеціальності	<u>174 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка</u> (код і назва спеціальності)

Полтава
2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України та української культури» для студентів спеціальності 174 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Складена відповідно до освітньої програми «Робототехніка та автоматизовані системи керування», 2024 року.

Розробник:

Передерій Ірина Григоріївна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри українознавства, культури та документознавства

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Богдан БОРЯК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри українознавства, культури та документознавства

Протокол від «28» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри українознавства, культури та документознавства

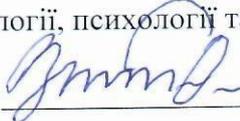

Ірина ПЕРЕДЕРІЙ

«28» серпня 2024 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету філології, психології та педагогіки

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Голова навчально-методичної комісії факультету філології, психології та педагогіки

Віктор ЧЕРНИШОВ

«29» серпня 2024 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		Форма здобуття освіти		
		денна	заочна	дистанційна
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>17</u> <u>Електроніка, автоматизація та електронні комунікації</u>	обов'язкова		
Загальна кількість годин – 90				
Модулів – 1	Спеціальність <u>174</u> <u>Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка</u>	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 1		1-й	1-й	1-й
		Семестр		
	1-й	1-й	1-й	
		Лекції		
Індивідуальне завдання – не передбачено	Ступінь вищої освіти <u>Перший</u> <u>(бакалаврський)</u>	16 год.	6 год.	0 год.
		Практичні, семінарські		
		14 год.	4 год.	0 год.
		Лабораторні		
		0 год.	0 год.	0 год.
		Самостійна робота		
		60 год.	80 год.	90 год.
		Індивідуальна робота: 0 год.		
		Вид контролю: екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для денної форми здобуття освіти – 30/60
- для заочної форми здобуття освіти – 10/80
- для дистанційної форми здобуття освіти – 0/90

2. Мета навчальної дисципліни

Дисципліна «Історія України та української культури» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Робототехніка та автоматизовані системи керування», підготовки бакалавра для спеціальності 174 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка і входить до циклу дисциплін загальної підготовки.

Мета: формування у здобувачів освіти знань про сутність соціально-політичних процесів, що відбувалися в минулому й відбуваються в сучасній Україні, їх об'єктивну зумовленість, взаємозв'язки та взаємозалежності; формування системи історичних знань про культуру як специфічний і унікальний феномен людства та закономірності культурного процесу в Україні; вивчення української культури в розвитку, єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій у ній.

Завдання: ознайомити здобувачів освіти з основними періодами розвитку української історії, культури та їх особливостями; розкрити проблеми культурогенезу українського народу; проаналізувати історичну специфіку української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою гуманізації сучасного українського соціокультурного простору та формування ціннісних орієнтирів; навчити студентів вільно оперувати сучасними концептами історичної культурології та широким фактологічним матеріалом.

Завдання дисципліни спрямовані на формування у здобувачів освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час професійної діяльності у галузі автоматизації або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів галузі.

ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення навчальної дисципліни є знання, отримані в закладах середньої освіти. Оволодіння знаннями про історію України та історію української культури ґрунтується на знаннях, опанованих при вивченні шкільного курсу «Історія України».

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія України та української культури» передбачає ознайомлення здобувачів освіти з основними періодами та особливостями вітчизняної історії та культури, що дозволяє сформувати у них глибше розуміння причинно-наслідкових зв'язків історичного процесу; розкриття проблеми культурогенезу українського народу; формування ціннісних констант у нашій культурі, які є складником загальноєвропейських та загальносвітових цінностей; аналізування історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою гуманізації сучасного українського соціокультурного простору та формування відповідних ціннісних

орієнтирів особистості; а також навчити студентів осмислювати та вільно оперувати сучасними концептами історичної науки через призму її зв'язку із сьогоденням.

У результаті вивчення дисципліни здобувач освіти повинен оволодіти такими програмними результатами навчання:

ПР13. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ПР14. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	ЄКТС значення	Оцінка за національною шкалою	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82 – 89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74 – 81	C	Добре	Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, ро-	Достатній , конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми

			бити на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	дисципліни.
64 – 73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постановку стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній , що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60 – 63	E	Достатньо	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постановку стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень і володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній , що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни.
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час занять в більшості є неправильними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутні.	Низький , не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.

0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену.	Незадовільний , здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.
--------	---	---	--	---

6. Засоби діагностики результатів навчання

Під час вивчення дисципліни «Історія України та української культури» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

✓ поточний контроль

- опитування
- тестування
- виконання завдань самостійної роботи
- контрольна робота (для здобувачів освіти дистанційної форми)

✓ підсумковий контроль

- екзамен

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Тема 1. Національна історія та культура як складники формування української державності. Загальне поняття про культуру, її матеріальні та духовні цінності

Предмет і завдання курсу. Етимологія й еволюція поняття «культура». Структура культури. Найважливіші складові матеріальної та духовної культури. Функції культури. Основні культурні форми та їхня характеристика. Мистецтво: класифікація видів і стилів мистецтва.

Семінарське заняття № 1

Тема 2. Прадавня історія та культура на українських землях. Етногенез українського народу

Епоха первісного суспільства в історії України та її досягнення. Археологічні пам'ятки, спосіб життя й господарювання, практичні знання й вірування трипільців. Трипільці як культурні предки українців. Скіфська культура та її пам'ятники на території України. Еллінські колонії в Північному Причорномор'ї та їх роль у розвитку місцевої культури. Дефініція терміна «етногенез». Провідні теорії етногенезу слов'ян. Давньослов'янська культура: її матеріальні та духовні цінності. Українські культурні традиції.

Семінарське заняття № 2

Тема 3. Історія і культура Русі-України

Становлення середньовічної держави Русь. Прийняття християнства 988 р. та його вплив на історичний та культурний розвиток східних слов'ян. Світоглядний синкретизм як особливість культурного розвитку русичів після прийняття християнства. Виникнення та еволюція слов'янської писемності. Школа й освіта. Поява писемної літератури: основні види та жанри. Розвиток архітектури: видові, функціональні та стильові особливості. Провідні

види та жанри образотворчого мистецтва. Розвиток музичного мистецтва. Значення культури Русі-України.

Семінарське заняття № 3

Тема 4. Історія та культура Галицько-Волинської держави

Удільна роздробленість Русі-України. Організація державної влади та економічний розвиток Галицько-Волинської держави. Піднесення культури Галицько-Волинського князівства наприкінці XII – першій половині XIV ст. Розвиток освіти й бібліотечної справи. Особливості розвитку перекладної та оригінальної літератури. Розвиток архітектури, живопису, художніх ремесел, музики. Роль Галицько-Волинської Русі в розвитку української національної культури.

Семінарське заняття не передбачено

Тема 5. Литовсько-Польська доба в історії та культурі України (XIV – перша половина XVII ст.)

Українські землі в складі Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої. Литовсько-Руська держава. Польська експансія, асиміляція староруських княжих родів. Боротьба українського народу за збереження культурно-релігійної ідентичності. Берестейська унія: причини та наслідки. Культурно-національні рухи в Україні. Козацтво як культурне явище та вирішальний фактор розвитку української історії у XV–XVII ст. Визвольна боротьба під проводом Богдана Хмельницького. Зростання ролі міст. Братства і православні школи, захист національної культури від польсько-католицьких упливів, полемічна література. «Острозька академія», провідні діячі освіти та літератури. Народний героїчний епос, кобзарство, козацькі думи. Книжкове мистецтво. «Пересопницьке Євангеліє» як видатна пам'ятка старої України. Виникнення друкарства, Швайпольт Фіоль та Іван Федоров у зародженні та поширенні українського друкарства. Нові тенденції у розвитку архітектури. Відгуки Ренесансу в образотворчому мистецтві.

Семінарське заняття № 4

Тема 6. Україна та її культура в епоху Бароко та Просвітництва (друга половина XVII–XVIII ст.)

Історія та культура козацької держави Гетьманщини. Визначна роль Києво-Могилянської академії в культурі Східної Європи, видатні діячі та випускники академії. Досягнення української освіти. Вплив української культури на московську. Діяльність українських церковних та культурних діячів в Україні та Московщині: Феофан Прокопович, Данило Туптало та ін. Козацькі літописи й історичні хроніки. Бароко в українській культурі: характерні особливості. Українське, козацьке бароко – золотий вік українського мистецтва. Іван Мазепа як видатний політичний діяч та будівничий культури. Мурована та дерев'яна архітектура: типи храмів, видатні пам'ятки, визначні архітектори: Іван Григорович-Барський, Степан Ковнір. Самарівський (Новомосковський) собор на Дніпровщині – шедевр народної дерев'яної архітектури. Барокова література. Історичні пісні та думи. Піднесення музичної культури: Дмитро Бортнянський, Максим Березовський, Артем Ведель. Розквіт гравюри, іконопису, портретного живопису (парсуни). Григорій Сковорода. Видатні українці-живописці, чия творчість привласнена Росією: Дмитро Левицький, Володимир Боровиковський та ін. Останній спалах українського бароко (рококо) в часи гетьмана Кирила Розумовського. Палац у Батурині.

Семінарське заняття № 5

Тема 7. Українські землі у складі двох імперій – Російської та Австро-Угорської. Українське національно-культурне відродження (XIX – початок XX ст.)

Витоки, причини та основні умови формування українського відродження кінця XVIII – початку XX ст. Україна у складі двох імперій. Соціокультурні доміанти розвитку українського суспільства у XIX ст. Відтік представників національної еліти з

українських земель до Росії. Російська політика щодо української культури. Освітні реформи та руйнування традиційної української системи освіти. Поява наукових товариств і організацій. Видатні вчені України. Асиміляційні заходи царату щодо української мови. Становлення української літературної мови та особливості розвитку літератури. Українська музична культура XIX ст.: становлення національної опери, «Перемиська школа» Західної України, роль Миколи Лисенка у розвитку національної музики. Кобзарство: Остап Вересай. Зародження професійного театру та місце Івана Котляревського у цьому процесі. Професійний театр корифеїв (Марко Кропивницький, брати Тобілевичі). Архітектура та скульптура України: розмаїття стилів, провідні тенденції. Урізноманітнення жанрів у живописі та графіці. Українські «передвижники». Ілля Рєпін та Україна. Нові тенденції в мистецтві початку XX ст. Європейські художні стилі і напрями XIX–XX ст. в літературі та мистецтві України. Розвиток українських земель в умовах Австро-Угорської імперії. Греко-католицька церква та її роль у національному відродженні в Західній Україні.

Семінарське заняття № 6

Тема 8. Новітня українська історія та культура

Періодизація новітньої історії та культури України. Основні досягнення та суперечності культури XX ст. Коротка доба відновлення української державності: основні здобутки (1917–1921 рр.). Радянізація України. Тоталітарні режими і культура, українська культура радянського періоду. Українізація 1920-их рр. та її наслідки. Національна культура в умовах тоталітаризму 1930-их рр. Україна в роки Другої світової війни. Післявоєнна сталінська культурна політика в Україні. Розвиток культури в роки хрущовської «відлиги». Поява «шістдесятництва» як політичного та культурного феномену. Період «застою» 1970–1980-их рр. та кризові явища в культурі України. Дисидентський рух. Україна в роки горбачовської перебудови. Проголошення незалежності й формування сучасної культури України. Україна в умовах війни з РФ: проблеми збереження й розвитку державності, культурна сфера як маркер боротьби з російською та радянською імперіями. Глобальні інтеграційні процеси у світовій культурі.

Семінарське заняття № 7

8. Структура навчальної дисципліни

а) для денної форми здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л.	сем.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Історія України та української культури						
Тема 1. Національна історія та культура як складники формування української державності. Загальне поняття про культуру, її матеріальні та духовні цінності	10	2	2	-	-	6
Тема 2. Прадавня історія та культура на українських землях. Етногенез українського народу	10	2	2	-	-	6
Тема 3. Історія і культура Русі-України	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Історія та культура Галицько-Волинської держави	6	-	-	-	-	6
Тема 5. Литовсько-Польська доба в історії та культурі України (XIV – перша половина XVII ст.)	10	2	2	-	-	6

Тема 6. Україна та її культура в епоху Бароко та Просвітництва (друга половина XVII – XVIII ст.)	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Українські землі у складі двох імперій – Російської та Австро-Угорської. Українське національно-культурне відродження (XIX – початок XX ст.)	12	2	2	-	-	8
Тема 8. Новітня українська історія та культура.	20	4	2	-	-	14
Разом за змістовим модулем 1	90	16	14	-	-	60
<i>Усього годин</i>	90	16	14	-	-	60

б) для заочної форми здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л.	сем.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Історія України та української культури						
Тема 1. Національна історія та культура як складники формування української державності. Загальне поняття про культуру, її матеріальні та духовні цінності	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Прадавня історія та культура на українських землях. Етногенез українського народу	10	-	2	-	-	8
Тема 3. Історія і культура Русі-України	12	2	-	-	-	10
Тема 4. Історія та культура Галицько-Волинської держави	6	-	-	-	-	6
Тема 5. Литовсько-Польська доба в історії та культурі України (XIV – перша половина XVII ст.)	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Україна та її культура в епоху Бароко та Просвітництва (друга половина XVII – XVIII ст.)	10	2	-	-	-	8
Тема 7. Українські землі у складі двох імперій – Російської та Австро-Угорської. Українське національно-культурне відродження (XIX – початок XX ст.)	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Новітня українська історія та культура	20	-	2	-	-	18
Разом за змістовим модулем 1	90	6	4	-	-	80
<i>Усього годин</i>	90	6	4	-	-	80

в) для дистанційної форми здобуття освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л.	сем.	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Історія України та української культури						
Тема 1. Національна історія та культура як складники формування української державності. Загальне поняття про культуру, її матеріальні та духовні цінності	10	-	-	-	-	10

Тема 2. Прадавня історія та культура на українських землях. Етногенез українського народу	10	-	-	-	-	10
Тема 3. Історія і культура Русі-України	12	-	-	-	-	12
Тема 4. Історія та культура Галицько-Волинської держави	6	-	-	-	-	6
Тема 5. Литовсько-Польська доба в історії та культурі України (XIV – перша половина XVII ст.)	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Україна та її культура в епоху Бароко та Просвітництва (друга половина XVII – XVIII ст.)	10	-	-	-	-	10
Тема 7. Українські землі у складі двох імперій – Російської та Австро-Угорської. Українське національно-культурне відродження (XIX – початок XX ст.)	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Новітня українська історія та культура. Контрольна робота	20	-	-	-	-	20
Разом за змістовим модулем 1	90	-	-	-	-	90
<i>Усього годин</i>	90	-	-	-	-	90

9. Перелік питань для семінарських занять

Тема заняття та перелік питань	Кількість годин		
	для денної форми	для заочної форми	для дистанційної форми
Семінарське заняття 1. Національна історія та культура як складники формування української державності. Загальне поняття про культуру, її матеріальні та духовні цінності 1. Походження, еволюція та зміст поняття «культура». 2. Структура культури. Найважливіші складові матеріальної та духовної культури. 3. Загальна характеристика функцій культури. 4. Поняття «світова», «національна», «етнічна» та «регіональна» культура. 5. Загальна характеристика елітарної, масової та народної культури. 6. Мистецтво як складова духовної культури. Класифікація видів мистецтва та загальна характеристика основних мистецьких стилів.	2	-	-
Семінарське заняття 2. Прадавня історія та культура на українських землях. Етногенез українського народу 1. Трипільська культура та її роль у подальшому розвитку української культури. 2. Досягнення та значення скіфської культури. 3. Грецька колонізація Північного Причорномор'я та античні впливи на розвиток культури на україн-	2	2	-

ських землях. 4. Формування та особливості культури східних слов'ян: розвиток господарства та матеріальної культури; побут і повсякденне життя; міфологічні та релігійні уявлення.			
Семінарське заняття 3. Історія та культура Русі-України 1. Становлення держави Русь. Прийняття християнства та його вплив на розвиток культури. 2. Розвиток освіти в Русі-Україні. 3. Поява писемної літератури: основні види та жанри. 4. Розвиток архітектури: видові, функціональні та стильові особливості. 5. Провідні види та жанри образотворчого мистецтва. 6. Розвиток наукових знань.	2	-	-
Семінарське заняття 4. Литовсько-Польська доба в історії та культурі України (XIV – перша половина XVII ст.) 1. Історичні умови розвитку української культури в XIV – першій половині XVII ст. 2. Розвиток української освіти: головні тенденції, типи шкіл. Братства та їх роль у протидії асиміляційним процесам української культури. 3. Острозький культурний осередок. 4. Книжкова справа в Україні. Зародження та поширення книгодрукування. 5. Українська література: характеристика жанрів. 6. Розвиток архітектури та образотворчого мистецтва.	2	-	-
Семінарське заняття 5. Україна та її культура в епоху Бароко та Просвітництва (друга половина XVII–XVIII ст.) 1. Загальна характеристика історичних умов розвитку культури України другої половини XVII–XVIII ст. 2. Тенденції розвитку української освіти. Києво-Могилянська академія: від створення та розвитку до занепаду. 3. Українська барокова література: драматичне письменство, козацькі літописи, проповідницька та публіцистична проза, поезія. 4. Українське барокове зодчество. 5. Образотворче мистецтво: живопис і графіка. 6. Досягнення музичного мистецтва.	2	-	-
Семінарське заняття 6. Українські землі у складі двох імперій – Російської та Австро-Угорської. Українське національно-культурне відродження (XIX – початок XX ст.) 1. Чинники та періодизація українського національного відродження XIX ст.	2	-	-

<p>2. Українська освіта в ХІХ – на початку ХХ ст.: тенденції розвитку, здобутки та проблеми.</p> <p>3. Провідні досягнення української науки.</p> <p>4. Асиміляційні заходи російського царизму щодо української мови (Валуєвський циркуляр 1863 р. та Емський указ 1876 р.).</p> <p>5. Становлення та розвиток професійного театру в Україні.</p> <p>6. Архітектура та скульптура України.</p> <p>7. Український живопис та графіка.</p>			
<p>Семінарське заняття 7. Новітня українська культура</p> <p>1. Українська культура в роки боротьби за державну незалежність (1917–1921 рр.).</p> <p>2. Українське національно-культурне «відродження» 1920-их років.</p> <p>3. Національна культура в умовах тоталітаризму 1930-х рр. Літературні та мистецькі процеси в умовах ідеологічних репресій повоєнного часу.</p> <p>4. Хрущовська «відлига» 1953–1964 рр. у культурному житті УРСР. «Шістдесятники» в українській культурі.</p> <p>5. Криза в українській радянській культурі 1970–1980-х рр. Роль руху дисидентів у культурному розвитку.</p> <p>6. Сучасна українська культура та її входження у світовий простір. Українська культура в умовах збройної агресії РФ проти України.</p>	2	2	-
Усього	14	4	-

10. Перелік питань для практичних занять

Тема заняття та перелік питань	Кількість годин		
	для денної форми	для заочної форми	для дистанційної форми
Практичні заняття не передбачені	-	-	-

11. Перелік питань для лабораторних занять

Тема заняття та перелік питань	Кількість годин		
	для денної форми	для заочної форми	для дистанційної форми
Лабораторні заняття не передбачені	-	-	-

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи здобувача вищої освіти є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з історичними та літературними джерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи здобувача вищої освіти:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до семінарських занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій програмі навчальної дисципліни;
- підготовка до тестування;
- підготовка до виконання контрольної роботи (для здобувачів освіти дистанційної форми);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену за контрольними питаннями.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ п/п	Перелік питань	Кількість годин		
		для денної форми	для заочної форми	для дистанційної форми
Змістовий модуль 1. Історія України та історія української культури				
Тема 1. Національна історія та культура як складники формування української державності. Загальне поняття про культуру, її матеріальні та духовні цінності				
1	Стили мистецтва в архітектурі України: загальноєвропейський контекст і національна специфіка	6	8	10
Тема 2. Прадавня історія та культура на українських землях. Етногенез українського народу				
2	Скіфська пектораль – пам'ятка образотворчого мистецтва скіфської доби. Скіфський звіриний стиль у мистецтві	3	4	5
3	Грецькі колонії Північного Причорномор'я та античні впливи на розвиток української культури	3	4	5
Тема 3. Історія і культура Русі-України				
4	Ярослав Мудрий як будівничий держави і культури Русі-України	2	2	3
5	Остромирове Євангеліє як пам'ятка образотворчого мистецтва й літератури часів Київської держави	2	2	3
6	Мозаїки Софії Київської	2	2	2
7	Золоті ворота як визначна пам'ятка фортифікаційної архітектури часів Русі-України	1	2	2
8	Собор святої Софії як визначна пам'ятка культової української архітектури та монументального живопису часів Русі-України	1	2	2
Тема 4. Історія та культура Галицько-Волинської держави				
9	Луцька фортеця як визначна пам'ятка фортифікаційної архітектури XI–XIII ст. Українські замки та фортеці середньовічної епохи	3	3	3
10	Іконописне мистецтво в Україні. Ікона Волинської Богоматері – визначна пам'ятка іконописання України XIII–XIV ст.	3	3	3

Тема 5. Литовсько-Польська доба в історії та культурі України (XIV – перша половина XVII ст.)				
11	Пересопницьке Євангеліє – визначна рукописна пам’ятка староукраїнської мови та мистецтва XVI ст.	1	2	2
12	Першодрукар Швайпольт Фіоль і початки друкарства в Україні.	1	2	2
13	Князь Василь (Костянтин) Острозький – видатний меценат і будівничий українського культури Литовсько-Польської доби	1	2	2
14	Освіта України за литовсько-польської доби: релігійно-конфесійний та визвольний контекст	2	2	2
15	Петро Могила та його роль у розвитку української культури	1	2	2
Тема 6. Україна та її культура в епоху Бароко та Просвітництва (друга половина XVII – XVIII ст.)				
16	Ляльковий театр (вертеп) та розвиток театрального мистецтва і драматичної літератури в Україні у другій половині XVII–XVIII ст.	1	2	3
17	Григорій Сковорода як видатний діяч української культури	1	2	3
18	Полтавській Свято-Успенський собор, Мгарський монастир поблизу Лубен, Хрестовоздвиженський монастир у Полтаві як визначні пам’ятки культової архітектури епохи Бароко	2	2	2
19	Українські літератори Полтавщини: від XVII ст. до сьогодення	2	2	2
Тема 7. Українські землі у складі двох імперій – Російської та Австро-Угорської. Українське національно-культурне відродження (XIX – початок XX ст.)				
20	Тарас Шевченко як український літератор, художник і громадський діяч	1	2	2
21	Микола Гоголь як видатний український письменник і драматург	1	2	2
22	Ансамбль Круглої площі в Полтаві як один із найвизначніших містобудівних ансамблів доби класицизму. Класичний стиль в Україні	1	2	2
23	Інститут шляхетних дівчат у Полтаві як вагомий національно-культурний осередок XIX ст.	1	2	2
24	Будинок Полтавського губернського земства – пам’ятка історії й архітектури початку XX ст. Український модерн як явище світової архітектури (спадщина Василь Кричевського та Опанаса Сластьона)	1	1	1
25	Пам’ятник Івану Котляревському в Полтаві	1	1	1
26	Сергій Васильківський, Микола Ярошенко, Ілля Рєпін, Порфірій Мартинович – видатні українські художники XIX ст.	1	1	1
27	Микола Лисенко – видатний український композитор та культурний діяч	1	1	1
Тема 8. Новітня українська історія та культура				
28	Пам’ятник Тарасу Шевченку в Полтаві як визначна модерна скульптура першої чверті XX ст.	2	5	5
29	Володимир Вернадський – український учений зі світовим ім’ям. Заснування Української академії наук у	4	5	5

	1918 р. Українська наука XX ст.			
30	Олександр Довженко – видатний український радянський кінорежисер і письменник. Українське театральне на кіномистецтво XX ст.	4	4	5
31	Росія як культурний рейдер та привласнювач здобутків та цінностей української культури	4	4	5
	Разом	60	80	90

13. Індивідуальне завдання

Не передбачено планом.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання.

Словесні та наочні методи навчання використовуються під час лекцій, семінарських занять, індивідуальних та групових консультацій.

Під час проведення лекцій, семінарських занять використовуються такі словесні методи як розповідь і пояснення.

До числа наочних методів, які застосовуються при викладанні дисципліни, належать: ілюстрація, демонстрація.

Вибір практичних методів залежить від дисципліни, яка вивчається та включає:

- інструменти, обладнання та програмне забезпечення дисципліни (мультимедійне обладнання);
- методи навчання, які дозволяють формувати soft skills (робота в малих групах, дебати, дискусії).

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєннями студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час семінарських занять, оцінювання виконання студентами завдань самостійної роботи, проведення і перевірки тестування або в ході індивідуальних співбесід зі здобувачами освіти під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому занятті.

Виконання контрольної роботи передбачено для дистанційної форми здобуття освіти.

Підсумковий контроль здійснюється у формі семестрового екзамену.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Схема нарахування балів* для **денної форми здобуття освіти** з навчальної дисципліни «Історія України та української культури» за видами робіт

Види робіт/контролю	Перелік тем							
	<i>Тема 1</i>	<i>Тема 2</i>	<i>Тема 3</i>	<i>Тема 4</i>	<i>Тема 5</i>	<i>Тема 6</i>	<i>Тема 7</i>	<i>Тема 8</i>
	Семінарське заняття							
	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>		<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Опитування	4	4	4	-	4	4	4	4
Тестування	2	2	2	-	2	2	2	2
Виконання завдань самостійної роботи	1	1	1	1	1	1	1	1
Всього за темами	7	7	7	1	7	7	7	7
Екзамен	50							
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100							

*В таблиці вказана максимальна кількість балів, які можна набрати за видами робіт

Схема нарахування балів* для **заочної форми здобуття освіти** з навчальної дисципліни «Історія України та української культури» за видами робіт

Види робіт/контролю	Перелік тем							
	<i>Тема 1</i>	<i>Тема 2</i>	<i>Тема 3</i>	<i>Тема 4</i>	<i>Тема 5</i>	<i>Тема 6</i>	<i>Тема 7</i>	<i>Тема 8</i>
	Семінарське заняття							
		<i>1</i>						<i>2</i>
Опитування	-	5	-	-	-	-	-	5
Тестування	3	3	3	3	3	3	3	3
Виконання завдань самостійної роботи	2	2	2	2	2	2	2	2
Всього за темами	5	10	5	5	5	5	5	10
Екзамен	50							

Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100
--	------------

*В таблиці вказана максимальна кількість балів, які можна набрати за видами робіт

Схема нарахування балів* для дистанційної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни «Історія України та української культури» за видами робіт

Види робіт/контролю	Перелік тем							
	<i>Тема 1</i>	<i>Тема 2</i>	<i>Тема 3</i>	<i>Тема 4</i>	<i>Тема 5</i>	<i>Тема 6</i>	<i>Тема 7</i>	<i>Тема 8</i>
Виконання контрольних робіт								10
Тестування	3	3	3	3	3	3	3	3
Виконання завдань самостійної роботи	2	2	2	2	2	2	2	2
Всього за темами	5	5	5	5	5	5	5	15
Екзамен	50							
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100							

*В таблиці вказана максимальна кількість балів, які можна набрати за видами робіт
Кількість контрольних робіт відповідає кількості РГР в навчальному плані

Шкала та критерії оцінювання відповіді за результатами опитування

Бали для денної форми здобуття освіти	Бали для заочної форми здобуття освіти	Критерії оцінювання
4	5	Питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання. Здобувач освіти демонструє вміння аналізувати, узагальнювати матеріал, критично його осмислювати, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно до вказаних програмних результатів навчання. Здобувач освіти вільно володіє науково-понятійним апаратом, хронологією історичних процесів.
3	4	Питання загалом розкрито, але у відповіді є окремі прогалини, здобувач освіти припускається незначних помилок у поданні фактичного матеріалу, робить висновки та узагальнення загалом правильні,

		але без глибоко аналітичних умовиводів та повного критичного осмислення матеріалу. Наявні окремі неточності у володінні термінологією, хронологією історичного процесу.
2	3	Питання розкрито надто загально та неповно, хоча загалом здобувач освіти володіє основами теоретичного та фактичного матеріалу.
1	2	Механічне відтворення матеріалу з деякими помилками, неточності у використанні науково-понятійного апарату, наявні помилки у хронології історичного процесу.
0	0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Оцінювання тестування:

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів (для денної форми навчання: $0,2 \times 10 = 2$; для заочної форми навчання: $0,3 \times 10 = 3$; для дистанційної форми навчання: $0,3 \times 10 = 3$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Бали для денної форми здобуття освіти	Бали для заочної форми здобуття освіти	Бали для дистанційної форми здобуття освіти	Критерії оцінювання
1	2	2	Виконання завдань самостійної роботи здійснене у повному обсязі, не містить помилок, що дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на високому рівні.
0,5	1	1	Виконання завдань самостійної роботи здійснене у повному обсязі, містить помилки та неточності, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти як достатній.
0	0	0	Завдання самостійної роботи не виконано та/або результати не відповідають поставленим завданням та/або завдання виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання виконання контрольної роботи

Бали для дистанційної форми здобуття освіти	Критерії оцінювання
9 – 10	Виконання контрольної роботи здійснене у повному обсязі, не містить помилок, що дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на високому рівні.
7 – 8	Виконання контрольної роботи здійснене у повному обсязі, містить помилки та неточності, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на середньому рівні.
5 – 6	Виконання контрольної роботи здійснене не у повному обсязі, містить помилки та неточності, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти як достатній.
0 – 4	Контрольну роботу не виконано та/або результати не відповідають поставленим завданням та/або завдання виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами складання екзамену

№	Завдання	Бали	Критерії оцінювання
1	Тестування	0 – 10	Кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($1 \times 10 = 10$), правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.
2	Два питання (максимально по 20 балів за кожне)	16 – 20	Питання розкриті повністю, відповідь обґрунтована, логічно побудована, що свідчить про високий засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
		11 – 15	Питання розкриті, матеріал викладений у логічній послідовності, відповідь правильна або із незначними неточностями, що свідчить про достатній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
		6 – 10	Питання розкриті в цілому, відповідь містить несуттєві помилки, що свідчить про середній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
		0 – 5	Механічне відтворення матеріалу із суттєвими помилками, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	3 – задовільно
60 – 63	E – достатньо	
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них:

– при підсумковому контролі у вигляді екзамену 50 балів відведено на поточний контроль, а 50 балів – на підсумковий.

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються так:

– робота на семінарських заняттях (опитування, виконання завдань самостійної роботи, тестування, а в разі їх пропусків із поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять), виконання контрольної роботи для дистанційної форми здобуття освіти – до 50 балів.

Присутність на лекціях і семінарських заняттях не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів. При тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

2. Підсумковий контроль. Підсумковим контролем є екзамен. Здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

17. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія України та української культури» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх спеціальностей / уклад. І. Г. Передерій, М. Ю. Чиркова. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023. 39 с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Бойко О. Історія України. Київ : Академія, 2023. 560 с.
2. Зінкевич Р. Д., Ратушна О. М., Нагірняк А. Я. Історія державності та культури України : посіб. Львів : Львівська політехніка, 2023. 240 с.
3. Історія України та української культури : навч. посіб. / уклад. О. Б. Величко, О. Д. Розовик. Київ : МЕДПРИНТ, 2023. 192 с.
4. Каденюк О. С., Сажко В. В. Історія та культура України: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти. Кам'янець-Подільський : вид-во ЗВО «Подільський державний університет», 2022. 356 с.
5. Лазарович М. Історія та культура України : підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
6. Світлична В. В. Історія України : навч. посіб. Київ : Каравела, 2023. 360 с.
7. Paliū O. A history of Ukraine. A short course. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2021. 464 с.
8. Plokhy S. The Russo-Ukrainian War. Penguin, 2023. 416 с.

Допоміжна

1. Бойко О. Новітня історія України 2014–2023 рр. Київ : Академія, 2023. 224 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ : YakaBoo Publishing, 2023. 656 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2022. 408 с.
4. Гула Р. В., Передерій І. Г., Сажко В. В. Вітчизняні архіви, бібліотеки та музеї як об'єкт і суб'єкт консцієнтальної війни в умовах збройної агресії РФ проти України. *Вісник Харківської державної академії культури*. Харків, 2022. № 62. С. 7–40.
5. Земерова Т. Історія України. Таблиці та схеми. Київ : Підручники і посібники, 2023. 448 с.
6. Інформаційне протиборство: роль та практика діяльності бібліотек, архівів та музеїв (за досвідом російсько-української війни) : монографія / Р. В. Гула, О. П. Дзьобань, І. Г. Передерій, І. Р. Чобіт. Київ : Ліра-К, 2023. 260 с.
7. Кралюк П. Історія України «без брому». Розвиток державності на українських землях. Харків : Фоліо, 2020. 424 с.
8. Мицик Ю., Бажан О. Від трипільців до кіборгів: Коротка історія України. Київ : Кліо, 2024. 688 с.
9. Передерій І. Г., Гула Р. В. Консцієнтальна війна як чинник формування та трансформування історичної пам'яті. *Оборонні війни: Польща 1939 – Україна 2022–2023* : монографія / відп. ред. А. Харук. Львів, 2024. С. 223–241.
10. Передерій І. Г., Гула Р. В. Мародерство культурних цінностей України як стратегія неоімперської політики рф. *10 років окупації АР Крим російськими загарбниками: передумови, причини і наслідки* : мат. наук.-практ. семінару. Київ, 2024. С. 230–236 .
11. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2022. 496 с.
12. Світлична, В. В. Практикум з історії України : навч. посіб. Київ : Каравела, 2022. 341 с.
13. Уривалкін О. М. Хрестоматія з історії України. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 520 с.

19. Інтернет-ресурси

1. Сторінка курсу «Історія України та української культури» на платформі Moodle: URL : <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=2232>

2. Ізборник. Електронна бібліотека давньої української літератури. Сучасна історична література. URL: <http://izbornyk.org.ua/>
3. Інститут історії України Національної академії наук України. URL: <http://history.org.ua/uk>
4. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/>
5. Серія досліджень сприйняття України та української культури за кордоном. URL : <https://ui.org.ua/sectors/research-on-ukraine-abroad/>
6. Український культурний фонд. URL: <https://ucf.in.ua/>
7. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>
9. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>